

Editörden...

Değerli Okurlarımız,

Bilimler Işığında Yaratılış Dergisi'nin dördüncü cildinin ilk sayısıyla sizlerle birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Dergimiz, bilimsel bilginin “Nasıl?” sorusuna verdiği cevaplar ile bu cevapların işaret ettiği derin “Neden?” sorusu, yani Yaratılış Hikmeti arasındaki köprüyü kurma misyonuyla yayın hayatına devam etmektedir.

Bu sayımız, güncel ve yakıcı bir meseleye – yapay zekâ çağının insana, akla ve medeniyete yüklediği yeni sorulara – dergimizin bütüncül bakış açısından bir cevap arayışı niteliği taşımaktadır. 2025 yılında büyük dil modellerinin Turing testini yüksek bir başarı oranıyla geçtiğinin duyurulması, “makinelere düşünüyor mu?” sorusunu yeniden gündemin merkezine taşımış; bu gelişme aynı zamanda insanlığın son üç asırdır içinde bulunduğu teknolojik dönüşümün, insana ve fıtratına ne ölçüde uygun ilerlediği sorusunu da gündeme getirmiştir. Bu sayımızda yer alan iki makale, teknolojinin ontolojik temellerini ve yapay zekânın idrak sınırlarını bir araya getirerek okuyucularımıza zengin bir tefekkür ufku sunmaktadır.

İlk makalemiz, Microsoft’un emekli koordinatörlerinden elektronik mühendisi Abdurrahman BULUT tarafından kaleme alınan “Hanif Teknoloji: Dataist Distopyadan Fıtrat Medeniyeti'ne” başlıklı çalışmadır. Çalışma, Endüstri 1.0'dan 5.0'a uzanan tarihsel çizgide, teknolojik gelişme ile vicdan, aile ve edep gibi insanî değerler arasında derinleşen paradoksun kökenini sorgulamaktadır. Yazar, bu paradoksun tesadüfi olmadığını, bizzat mevcut teknolojiyi kuran materyalist ve dataist ontolojiden kaynaklandığını savunmakta; çözüm olarak tevhid eksenli, doğa ve fıtratla uyumlu “Hanif Teknoloji” kavramını önermektedir. Makalenin en dikkat çekici tespiti, hiçbir teknolojik ürünün “nötr” bir araç olmadığı, her aygıtın arkasında gizli bir varlık tasavvurunun bulunduğu – nitekim aynı tespit, dergimizin ikinci makalesinde farklı bir düzlemde yeniden karşımıza çıkmaktadır.

İkinci makalemiz, Doç. Dr. Kasım TAKİM'in “Makineler Düşünüyor mu? Yapay Zekâda Suret İşleme ile Mana İdraki Ayrımı Üzerine Bir İnceleme” başlıklı çalışmasıdır. Çalışma, 2025 baharında yürütülen ve bir dil modelinin katılımcıların %73'ü tarafından insan zannedildiği deneyden hareketle, “makine düşünüyor mu” sorusunu davranış ölçütüyle değil, düşünmenin kurucu unsuru kabul edilen mana idraki kavramı üzerinden ele almaktadır. Turing'in kendi testine “taklit oyunu” adını vermesinden, hesaplama paradigmasının

Leibniz'e uzanan sembol-içerik ayrımına, Searle'in Çince Odası'ndan klasik İslam düşüncesinin cevher tasnifine uzanan çok katmanlı bir inceleme sunan makale, bilgisayarın “düşünmediği” hükmünün sonradan yakıştırılan bir kusur değil, mimarının bizzat kurucu şartı olduğunu göstermektedir. Çalışma, asıl meselenin makinenin düşünmeye başlaması değil, insanın düşünmeyi makineye devretmesi olduğu tespitiyle sonuçlanmakta; makineyi tanımlayan tutum ile ondan kıyamet bekleyen tutumun kökte aynı kategori hatasını – cansız alete faillik atfetmeyi – paylaştığını hatırlatmaktadır.

İki makalemiz birlikte okunduğunda görülmektedir ki ister en güncel teknolojik gelişmeler ister asırlık bir meslek disiplini söz konusu olsun, hiçbir insan faaliyeti varlık tasavvurundan (ontoloji) bağımsız değildir ve bu tasavvur ne kadar ihmal edilirse edilsin, yaratılışın izleri her alanda kendini göstermeye devam etmektedir.

Dergimizin bu sayısının da tüm insanlığa faydalı olmasını diler, katkılarınız ve destekleriniz için teşekkür ederiz.

Saygılarımla

Saygılarımla

Doç. Dr. Kasım TAKIM

Editör